

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v tuzemstvu mesečno Din 15.—. — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326. Čekovni račun št. 14335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značaja vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in nameščencem, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 138 • Maribor, sobota, dne 2. decembra 1939 • Leto XIV

Ob državnem prazniku

Jugoslavija 1918 — 1938.

Po enaindvajsetih letih! Sodbo lahko izrečemo, če nekoliko pogledamo z brzim očesom v zgodovino in razvoj.

Predvsem nas zanima stališče socialističnega delavstva pred letom 1918. in po tem letu.

Ze avstrijsko delavstvo je priznavalo narodnostni organizacijski princip.

Socialist je socialist, pa bodi katerekoli narodnosti, vere ali plemena, da se izrazimo moderno.

Kulturna potreba je to. Zaradi tega je avstrijska socialna demokracija sklenila v Brnu 1903 na svojem kongresu narodnostni program, ki je imel nalogo podpirati načelni socialistični program organizacijsko.

Ze v tisti dobi in pozneje pa so se večkrat vršila posvetovanja med slovenskimi, hrvaškimi in srbskimi sodruži glede sodelovanja z ozirom na propagando, organizacijo in zlasti tisk. Naši sodruži so hodili na take konference v Zagreb in hrvaški in srbski predvsem v Ljubljano.

Najpomembnejši enunciaciji sta bili tivolska konferenca 1090 v Ljubljani in 1910 sofijska konferenca v Bolgariji.

Na konferenci v Ljubljani so bile zastopane vse narodnostne avstrijske stranke socialistične (dr. Viktor Adler, dr. K. Renner in drugi) ter hrvaški in srbski zastopniki socialističnega gibanja. Glavno poročilo je imel s. E. Kristan.

Na sofijsko balkansko konferenco je poslalo slovensko socialistično gibanje pokojnega s. dr. H. Tumo. Tam so bili torej zastopani slovenski, hrvaški, srbski in bolgarski sodruži.

Obe ti konferenci, ki sta zbužali v vsej javnosti veliko pozornost, ker sta se odločno in jasno izrekli za sedelovanje Jugoslovanov in za čim širšo balkansko zvezo pa zlasti v Sofiji.

To sta bila dva važna dogodka v razvoju jugoslovanskih narodov, ki sta ideološko znatno pripomogla k realizaciji današnje Jugoslavije, oziroma takratne, ki je nastala po polomu centralnih evropskih velesil.

Socialistično delavstvo je sodelovalo tudi pri organizaciji, oziroma reorganizaciji države. V vseh pokrajinskih odborih so socialisti sodelovali lojalno v nadi, da jim bo država nudila vse državljanske svoboščine. Socialisti so sodelovali tudi v konstituenti pod vodstvom s. E. Kristana. Izdelali so svoj načrt ustave, iz katere so meščanske stranke, ki so bile seveda v večini, vendarle sprejele okoli 80 svobodnjaških in demokratičnih določb. Nova ustava, dasi ni ustrezala zahtevam socialističnih poslancev, je bila vendar moderna, kakor v malokateri državi. To moramo priznati, čeprav socialisti z ozirom na svoje nekatere pomembne predloge, ki jih konstituenta ni vpoštevala, niso mogli glasovati za ustavo.

Država je bila konstituirana na precej moderni ustavi. Žal so se pa prav kmalu jeli pojavljati hegemonistični in prečanski vplivi. Namesto konsolidacije se je vršilo nesmiselno prerokanje, namesto demokracije, lojalne namreč, so jeli nastopati razni politični vplivi z neobzirno nadvlado, kar je na javnost vplivalo jako slabo. Prišlo je končno v tem neznosnem vzdušju do streljanja v narodni skupščini.

Posledica vsega neobzirnega in bedastega terorja z obeh strani je bila ukinitve vidovdanske ustave 6. januarja 1929. Od takrat pa se je pričela nova era še bolj nezdravih razmer.

Vojna Sovjetske Rusije s Finsko

Sile Sovjetske Rusije in Finske si stojte nasproti v razmerju 180 : 4

Sovjetska armada je dobila nalog, da prekorači finsko mejo

Vojna med Sovjetsko Rusijo in Finsko je pričela 30. novembra zjutraj. — Reuter poroča iz glavnega mesta Helsinski, da so prva ruska letala bombardirala središče mesta in vrgla 12 bomb. Bombe so povzročile v mestu več požarov. Popoldne je priletelo nad mesto deset bombnikov, ki so ponovno metala bombe in uničila med drugim poslopje tehnične visoke šole. Znova so izbruhnili požari.

Letalski napadi so zahtevali okrog 20 mrtvih.

Finske oblasti so izpraznile mesto.

Finski predsednik Kalio je izdal proglas, v katerem povdarja, da je postala Finska žrtev napada in da se bo branila.

Ruska vojna mornarica je doslej izkrcala svoje čete na neutrujenih finskih otokih, čijih izročitev je sovjetska vlada zahtevala od Finske mirnim potom.

Kaj poročajo iz Moskve

Uradno poročilo iz Moskve o izbruhu vojne z dne 30. novembra se glasi:

Ker so finske čete povzročile več obmejnih incidentov in napadle tudi ruske čete, je vlada dala nalog, da ruska armada prekorači finsko mejo. — Ruske čete so doslej ujele nekaj Fincev, topništvo in vojne ladje pa so bombardirale nekaj finskih oporišč.

Posredovanje Zedinjenih držav odklonjeno

Roosevelt je v sporu med Sovjetsko Rusijo in Finsko ponudil posredovanje. Ponudba je bila sporočena v Helsinkih in v Moskvi. Moskovska vlada je ponudbo posredovanja odklonila, docim je finska vlada ponudbo toplo pozdravila.

Kako je prišlo do vojne

Po ureditvi odnosov z baltskimi državami Letonsko, Estonsko in Litvo, ki so kakor znano morale odstopiti Sovjetski Rusiji gotove dele svojega ozemlja v svrhu zgraditve vojnih oporišč za rusko armado, je načela vlada Sovjetske Rusije vprašanje revizije mej s Finsko.

Finska vlada je pristala na pogajanja, ki so se vršila v Moskvi. Parkrat je izjavila, da je pripravljena ugoditi

zahtevam Moskve do skrajnih mej možnosti, samo da ji bo zajamčena neodvisnost njenega ozemlja in pa neodvisnost. Sovjetska vlada pa je naglasila, da noče od Finske ničesar razen nekaj ozemlja severno od Leningrada, in pa nekaj oporišč na obali Finske v Finskem zalivu ter v Ledenem morju.

Pogajanja so se razbila. Finska vlada je izjavila, da ruske zahteve niso sprejemljive.

Pomembni dogodki v toku pogajanj

Med pogajanjmi je treba omeniti korak predsednika Zedinjenih držav Roosevelt, ki se je zanimal pri finski vladi za razvoj dogodkov, kar je svetovno časopisje pravilno ocenilo kot moralno pomoč Finski.

Nadalje je topogledno važna konferenca nordijskih državnih poglavarjev, ki je takisto manifestirala solidarnost in miroljubnost teh držav napram vsem sosedom. — Kot tretje pa je zanimivo

omeniti zgodovinski spomin, ki ga je pogrelo finsko časopisje napram Sovjetski Rusiji, da je namreč finski finančni minister, socialni demokrat Tanner, v ruski revoluciji l. 1905. rešil življenje sedanjemu diktatorju Sovjetske Rusije, Stalinu.

Pomirljivo za zunanji svet je bilo, da je Sovjetska Rusija po vojni priznala neodvisnost Finske in sklenila z njo nenapadalni pakt.

Napetost narašča

Potem pa so se dogodki razvijali takole:

Dne 12. novembra so ruski časopisi očitali finski vladi, da je zvišala število svojih mejnih garnizij od 3 na 7 divizij. Dne 14. novembra, ko je bilo sporočeno, da sta Anglija in Francija odklonili holandsko-belgijsko mirovno posredovanje, je rusko časopisje izjavilo, da

mora Sovjetska Rusija s posebnimi ukrepi preprečiti, da bi se vojna razširila tudi na področju, ki ga smatra kot svoje. Dne 15. novembra je moskovsko časopisje razkrilo, da nameravajo Finci napasti Rusijo. Dne 21. novembra so »Izvestija« priobčila članek poveljnika prve vzhodne mornarice, da je sovjetska mornarica preveč številna, da bi se

Kaj opažamo po tem dogodku. Same boje med političnimi skupinami. Vsaka vladajoča skupina si je skušala zajamčiti obstoj ali s terorjem, z volilno geometrijo, pregrupacijo volilnih okrajev, preurejanjem volilnih zakonov itd. Političnih strank ni bilo ve več; itd. Političnih strank ni bilo več; njih ustanavljanje je bilo otežkočeno.

V razvoju države zadnjih let je bilo delavstvo najbolj prizadeto. Prizadeto je bilo tisto delavstvo, ki ni razbijalo države, kakor trdijo nekateri o opozicijah, kar pa tudi ni vedno res. Socialistično delavstvo vse države je bilo vedno enotno, vedno je zahtevalo urejene razmere v državi in svobodo za vse državljane, ki naj ob demokraciji urejujejo vse razmere.

Krivda socialističnega delavstva ni bila, ako toliko časa ni bilo sporazuma

v hrvaškem vprašanju.

Sedaj, ko je sporazum s Hrvati dosežen, pa je treba rešiti vprašanje preureditve države v splošnem. To delo naj bi izvršila svobodno izvoljena narodna skupščina, ki bi imela nalogo, da sankcionira tudi sporazum s Hrvati.

Socialističnemu delavstvu se mora omogočiti, da bo v teh tako važnih vprašanjih sodelovalo, ker se ta vprašanja tičejo tudi njega.

Z vprašanjem preureditve države so v ozki zvezi socialno-politični problemi, vprašanja delavske socialne, gospodarske in kulturne zaščite, vprašanje socialnih ustanov in upravljanja milijonov od delavstva vplačanega denarja.

Ob enaindvajsetletnici delavstvo ponovno zahteva vse tiste pravice, ki gredo državljanom po naravnem zakonu.

mogla zadovoljiti samo z enim kotom Finskega zaliva (polovico tega zaliva je doslej pripadalo Rusiji, polovico Finski), in da samo čaka, da bo mogla izpolniti Stalinova povelja.

V časopisu rdeče armade od 12. novembra so bila potem postavljene te-le zahteve napram Finski: Oddaja v zakup pristanišča v okolici Hangoe za zgraditev ruskega vojnega oporišča v svrhu, da bo ruskim topovom, ki so nameščeni na obrežju baltičskih držav in topovom, ki bodo montirani pri Hangoe omogočeno s križnim streljanjem preko 70 km širokega Finskega zaliva zapreti vhod v Finski zaliv. Odstop treh ali štirih v Finskem zalivu ležečih otokov, da bo zavarovana pot skozi ta zaliv proti Leningradu. Odstopitev treh otokov tik Karelijske obale, ki naj služijo zaščiti Leningrada od smeri Finskega obrežja. Odstopitev severnega dela polotoka Ribaci z lukso Petsamo v Ledenem morju, ker to pristanišče pozimi ne zmrzne.

Obmejni spopadi o katerih trdijo Finci, da jih ni bilo

Dne 27. novembra je presenetila evropsko javnost vest, ki jo je razširila Taas, da je finsko topništvo streljalo na meji v Kareliji na rusko vojsko in ubilo 4, ranilo pa 7 vojakov. Finska je zanikala vsak napad in spopad.

Sovjetska vlada je v zvezi s tem zahtevala, da se finske čete takoj umaknejo 25 km od meje. Finska vlada je odgovorila, da je pripravljena zahtevi ugoditi, ako tudi Rusija stori isto.

Dne 28. novembra je Taas poročala o novih spopadih na meji Finske. Finci so zopet zanikali te vesti in ponovno izjavili, da njihove čete niso izzvale nobenega incidenta. — Nadalje je finska vlada sporočila v Moskvo, da je pripravljena o vseh teh obtožbah razpravljati pred mešano komisijo obeh držav.

Sovjetska Rusija je prekinila diplomatske stike s Finsko

Kot grom iz vedrega neba je učinkoval govor komisarja za zunanje zadeve Molotova, ki ga je imel preko vseh ruskih radio postaj dne 29. novembra. — V tem svojem govoru je dejal:

Sovražni odnosi sedanje finske vlade do naše države nas silijo, da podvzamemo takojšnje ukrepe za zavarovanje naše varnosti. Po dveh mesecih

nu. Pravico do njih ima, zato jih zahteva.

Vedeti pa je teba:

Prvič, da se bo država ugodno razvijala takrat, če bodo imeli državljani vse in povsod enake pravice in drugič, da so državljani dolžni, da se za svoje pravice bore.

To bo storilo tudi socialistično delavstvo. Zrelo je, ne rabi jerobstva!

V tem smislu želimo in zahtevamo, da zavlada v preurejeni Jugoslaviji svoboda in demokracija, v kateri bo ljudstvo našlo svoje zadoščenje, socialno in politično srečo v duhu uresničene sporazuma! Tako preurejena Jugoslavija bo najlažje ključovala nevarnostim, ki jih je rodila nova vojna v Evropi, ki je enako nevarna za vse narode in države, pa najsi so še tako miroljubne.

Na zapadu brez večjih bojev

Na zapadni fronti je zadnje dni vladal skoraj popoln mir, ako izvajamo topniško obstreljevanje, o katerem govorita tako francosko, kot tudi nemško vojno poročilo.

Torbediranje vojnih ladij

Nemško vojno poročilo trdi, da je njihova podmornica torpedirala v Severnem morju angleško križarsko tipa »London«. Angleška admiraliteta javlja, da je ta vest neresnična.

Pomorski plen

V prvih dvanajst tednih vojne so Angličani po poročilih Reuterja zaplenili 463.000 ton blaga namenjenega v Nemčijo, od tega 100.000 ton petroleja.

Francoske ladje so zaplenile dve nemški trgovski ladji »Triesels« (6000 ton) in »Schantach« (4500 ton).

Dve angleški vojni ladji in ena podmornica v norveški luki

Vsled viharnege morja in kvara na ladji sta se zatekli dve angleški križarki in ena podmornica v norveški fjord Stavanger. Norveške oblasti so poslale na lice mesta vojaško komisijo, da pregleda ladje. Po mednarodnem pravu imajo tudi vojne ladje vojskujočih se držav pravico poiskati zatočišče v nevtralnih lukah, ako je viharo vreme in ako so poškodovane.

Angleži nad nemškim letalskim oporiščem

Angleška letala so napadla otok Borkum v Severnem morju, na katerem imajo Nemci letališče za vzlet le-

tal, ki polagajo plavajoče mine na vzhodnih obalah Anglije. Angleška letala so obstreljevala par na letališču opaženih letal in se potem vrnila v svoja oporišča.

Angleži preže na križarko »Deutschland«

Angleški listi javljajo, da je križarka »Deutschland« potopila angleško vojno ladjo »Rawalpindi« v islandskih vodah. S tem pa je križarka izdala tudi svoje navzočnost v Severnem morju. Ukrenjeno je vse potrebno, da »Deutschland« ne bo ušla iz pasti, ki jo je zaprla angleška vojna mornarica.

Nemške čete ob Podkarpatski Rusiji

Nemci zbirajo čete na meji Podkarpatske Rusije. Listi sedaj ugičljajo, ali je to zbiranje v pomoč Slovakom proti Madžarski ali v svrhu prodiranja v Rumunijo.

Rusija zahteva železniško direktno zvezo

ki vodi iz Galicije preko Slovaške in eventualno Madžarske.

70 japonskih letal je bombardiralo glavno mesto kitajske province Kanku, Lančov. Bombardiranje je zahtevalo mnogo smrtnih žrtv, še večje pa je število ranjencev.

pogajani je finska vlada odklonila naše minimalne zahteve za varnost države in Leningrada, podžgana od tujih imperalistov.

Prišlo je do nezasišanege izzivanja, streljanja na naše vojake v bližini Leningrada. Naši protesti niso našli podpore pri finski vladi, temveč so privedli do novih sovražnih dejanj.

Finska vlada hoče s svojo vojsko Leningrad še nadalje vojaško ogrožati. Zato se je sovjetska vlada smatrala prisiljeno izjaviti, da od sedaj naprej pakt o nenapadanju med obema državama ne velja več. Z ozirom na to je ruska vlada prisiljena, da išče nove rešitve in ne more več trpeti sedanjega položaja.

Tudi ne more več vzdrževati normalnih odnošajev s Finsko in je zato takoj odpoklicala iz Finske svoje politične in gospodarske predstavnike. Obenem je izdala ukaz vrhovnemu poveljniku vojske in mornarice, da sta vojski sovjetske vlade pripravljene.

Rusija noče priključiti finskega ozemlja, ampak je Finski celo ponudila priključitev dela karelijskega prebivalstva, ki je v Rusiji.

Rusija smatra Finsko za neodvisno in svobodno državo v zunanji in notranji politiki. Notranje in zunanje zadeve naj rešuje finski narod sam. Tudi nima Rusija namenov, da bi kršila interese drugih držav na Finskem in se v to tudi ne vmešava. Ruski cilj je samo: zavarovati varnost Sovjetske Rusije in posebno Leningrada z njegovimi 3.5 milijoni prebivalcev. Zavarovanje varnosti Rusije in Leningrada ne pomeni porušitve prijateljskih odnošajev med Rusijo in Finsko.

V zvezi s tem govorom je pričelo deževati raznih resolucij ruskih državljancev na vlado v Moskvi, v katerih jo pozivajo, da naj zagotovi mir na sovjetskih mejah.

Vojna Fincev z Rusijo je nesmisel, to je vojna 4 proti 180.

Kajti Finska ima vsega skupaj 4 milijone prebivalcev, Leningrad sam jih ima 3.5 milijone, Rusija pa 180 milijonov. Spričo takega razmerja sil je vsaka pomisel Fincev na vojno blaznost in ni na svetu človeka, ki bi to smatral za resno.

Doma in po svetu

Za preureditev države pred volitvami se izjavlja prof. dr. Ilič, ki je sodeloval pri sklepanju sporazuma s Hrvati. V svojih izjavanjih v listu »Napred« naglašja, da je preureditev države izvedena samo deloma. Ako ostane sedanje stanje, potem bo to rodilo posebne težkoče. Ne gre, da bi Hrvati samostojno upravljali svoje zadeve, a preko centralne vlade imeli vpliv tudi na slovenske in sbrske zadeve, ki so v celoti pridržane centralni vladi. Za preureditev vse države govore tudi finančni razlogi, ker ni mogoče misliti, da bi se iz skupnih sredstev trošil denar za skupno državno upravo in za izdatke, ki spadajo v pristojnost lastnega (delokroga). Preureditev države je treba izvesti in potem dati narodu priliko, da se izjasni, ko bo videl, kako preureditev države izgleda in kakšen efekt je dosežen.

Uredbe o prenosu poslov od centralne vlade na banovino Hrvatsko so pripravljene. Iz Zagreba javljajo, da je uredba o prenosu poslov od ministrstva gradbenih del na banovino Hrvatsko že odobrena od kraljevih namestnikov in se nahaja v tisku. Tudi uredbe o prenosu poslov od ministrstva za prosveto, kmetijstvo, socialno politiko, trgovino in industrijo ter gozde in rudnike so pripravljene. Dokler ne izidejo te uredbe, banovina Hrvatska ne more pričeti delovati niti na enem izmed navedenih področij. Dosljej je bil prenešen na banovino Hrvatsko samo tisti del poslov, ki se tiče politične uprave (policija in žandarmerija).

Madžari ustanove stranko. V Bački Topoli so imeli madžarski prvaki konferenco in sklenili, da hoče imeti 500.000 Madžarov v Jugoslaviji svojo stranko, ki bo napram državi lojalna kot manjšinska stranka.

Izterjavanje kmečkih dolgov. Ker kmetje ne odplačujejo v redu svojih obrokov Privilegirani agrarni banki, so davčne uprave dobile naloge, da prično z izterjavanjem z vsa strogošću.

Kvas in mleko. Kvas je monopolni predmet. Letno se izdela v privilegiranih tvornicah 250 vagonov kvasa. Zasluzek tovarna znaša letno 30 milijonov dinarjev.

Trgovinska pogajanja med našo državo in Francijo se bodo vršila v Beogradu. Te dni je v to svrhu prispela posebna francoska delegacija v Beograd.

Iz Turčije bomo dobivali bombaž. V Beogradu se bo v kratkem sestala jugoslovansko-turška komisija, ki bo razpravljala o plačilu tranzita, ki ga dolguje Turčija naši državi. Turčija bo baje poravnala ta dolg z bombažem. Toda njen bombaž je dražji, kot pa ga nam nudi Italija.

Slevonska podravska železnica je prožain delavcem zvišala mezdo po najmanj dva dinarja na dan.

S. Seitz v koncentracijskem taborišču. »Pariser Tageszeitung« poroča, da je S. Seitz, nekdanji dunajski župan, bil ponovno prijet in odveden v koncentracijsko taborišče. S. Seitz je star že 73 let.

Za sporazum na Balkanu se zavzemajo v Rimu, kjer zlasti žele, da bi prišlo do zblizanja med Romunijo in Moskvo.

Odnosaji med Turčijo in Bolgarijo postajajo po angleških vesteh vedno bolj pristrani, kar

bo velikega pomena za nadaljnji razvoj dogodkov na Balkanu.

Ponovno uvedeni vlaki. Ljubljanska železniška direkcija je z veljavnostjo od sobote, dne 2. decembra ponovno uvedla nekaj doslej ukinjenih osebnih vlakov in sicer: ob 8.25 iz Sevnice v Zidani most, ob 7.24 iz Zidanega mosta v Ljubljano, ob 23.22 iz Ljubljane v Zidani most, ob 23.23 iz Ljubljane v Postojno, ob 7.25 iz Postojne v Ljubljano, ob 5.40 iz Ljubljane v Jesenice z zvezo na Boh. Bistrico oz. Planico, ob 19. iz Bohinjske Bistrice in ob 19.15 iz Planice s priključkom na Jesenice na Ljubljanski vlak, ob 21.20 iz Ljubljane v Kamnik, ob 20. iz Kamnika v Ljubljano, ob nedeljah ob 21.30 iz Kamnika v Ljubljano, ob 7.23 iz Ormoža v Mursko Soboto, ob 10.32 iz Murske Sobote s priključkom proti Mariboru in Ljubljani, ob 10.12 iz Maribora v Prevalje, ob 14.43 iz Prevalj v Maribor, ob 5.26 iz Slovenjgradca v Dravograd, ob 20.37 iz Dravograda v Slovenjgradec, razen tega vozijo novi vlaki iz Rogaske Slatine do Celja in obratno: iz Rogaske Slatine pride v Celje ob 6.27 in 19.20, iz Celja pa odhaja ob 7.17 in 19.50, na progi Konjice Žreče je uveden ponovno en vlak v obeh smereh, na progi Novo mesto—Straža po dva vlaka v obeh smereh.

Tovarna papirnih vrečic (»Prerada papirnatih robe«) v Zagrebu je na zahtevo delavstva zvišala plače za 75 para na uro in odobrila delavstvu plačan dopust od 3 do 7 dni na leto. Delavstvo je stakvalo.

Dinamit skozi okno v sobo. Kmetu Halarju iz Erdelja pri Generalskem stolu v Gorskem Kotarju je nekdo vrzel prižgano dinamično patrono skozi okno v sobo. Dinamit je eksplodiral in porušil stanovanje. Na srečo je družina že bilo pokonci, tako da se ni nahajala v neposredni bližini eksplozije.

Koliko imamo goveda v naši državi? — V Jugoslaviji imamo 375.000 glav goveje živine. Za preskrbo volajstva se porabi v mirnih časih dnevno po 150.000 kg mesa. Izvoz goveje živine v inozemstvo je bil obilen.

V Beogradu ne bo pomanjkanja bencina. Beograjska industrijska zbornica je dosegla pri bencinskih družbah (kartelu), da bodo dobavljale dovolj bencina za beograjsko industrijo.

Filip Scheldemann

V Kodanju na Danskem je umrl v starosti 74 let prvi predsednik povojne nemške vlade Filip Scheidemann. Scheidemann je bil socialni demokrat in je pripadal takozvani večinski frakciji. Igral je veliko vlogo ob preobratu. Proklamacija o ustanovitvi nemške republike nosi njegov podpis. Podpis verzajske mirovne pogodbe pa je odklonil, ker je smatral, da je ta pogodba krivična za Nemčijo, pa tudi usodna za nadaljnji razvoj svetovnih dogodkov. Po prihodu Hitlerja na oblast je moral bežati v inozemstvo. Režim mu je odvzel državljanstvo in sedaj je zaključil svoje dela polno življenje v prognanstvu, s trdnim vero v srcu, da bo ideja, za katero se je boril, prej ali slej triumfirala tudi v Nemčiji in da bo človečnost zmaga nad nasiljem.

Scheidemann je bil po poklicu grafičar in morda po svoji naravi predober in premehak, kar je omogočilo, da je nemška reakcija bolj in bolj dvigala svojo glavo. Sicer je pa bil pokojnik med najbolj delovnimi sodruzi nemške socialne demokracije.

Zane Grey:

40

Mož iz gozda

Dale je vstal, se obrnil z ušesom proti severu in prisluhnil znova.

»Ali še vedno čakate na Roya?« je vprašala Helen.

»Ne, ni verjetno, da bi prišel danes«, je odvrnil Dale, potem pa je stopil k borovcu, ki je rasel v bližini, na mestu, kjer sta ležali dekleti in položil svojo roko na deblo. Njegova drža in način, kako je gledal proti vrhu drevesa ter potem opazoval sosednja debela, je skrivala zopet nekaj pomenljivega v sebi, kar je Helen tako zelo zanimalo.

»Sodim, da ima že najmanj kakšnih petsto let, pa bo prestal tudi še nocojšnjo noč«, je zamrmral Dale.

Ta borovec je bil Metuzalem med svojimi daleč naokoli rastočimi soimenjaki.

»Se enkrat prisluhnila.«

Bo je spala. In ko je Helen poslušala, je trenutno začula oddaljeno rjovenje.

»Veter je, vihar se bliža«, je razložil Dale. »Slišali boste nekaj, kar se izplača. Toda nikar se ne bojte! Upam, da nismo v nevarnosti. Vihar večkrat prevrže kakšen borovec; toda ta korenjak bi vzdržal vsak jesenski veter, ki je kdajkoli zavel preko zemlje... Smuknite pod odejo, da bom lahko potegnil šotorno polo preko vas.«

Helen je zlezla pod odejo, kakršna je bila, napravljena, samo škornje sta si sezuli z Bo; svojo glavo je položila tik Bojine. Dale je potegnil šotorno

polo preko ležišča in jo zavihal tik pod Helenino brado.

»Ako bo deževalo, se boste itak zbudili, potem potegnite platno enostavno čez glavo.«

»Ali bo deževalo?« je vprašala Helen. Pri tem pa si je mislila, da je ta trenutek pač najčudovitejši, ki ga ji je kdaj naklonila usoda. V svitu tabornega ognja je videla Dalejev obraz — bil je kakor navadno tih, mrk in vendarle veder, toda ničesar na tem obrazu ni razodevalo njegovih misli. Bil je prijazen, toda niti za hip ni opazoval deklet, ki sta bili z njim, v gozdu, kjer je bilo temno kot v rogu, brez pomoči in brez moči. Izgledalo je, da o tem ni niti razmišljal. Toda Helen se v svojem življenju ni bila tako zelo dojemljiva za nove skušnje, kot sedaj.

»Jaz bom ostal v bližini in čuval ogenj čez noč«, je rekel.

Čula je, ko je odšel nekam v temo. Kmalu je bilo slišati šum in ropot, kot bi se nekaj podiralo in potem udarec lesenega kralja ob zemljo, ko je padel na ogenj. Roj isker se je dvignil kvišku, mnoge so ležale zopet nazaj na zemljo, kjer so v rosi travici sikajoč ugašale. Zopet se je vil dim ob velikih, raskavih drevesnih deblih proti nebu; prasketajoč in iskreč se je gorel ogenj.

Helen je znova prisluhnila rjovenju vetra. Dodevalo se ji je, kot da ga prinaša sapa na svojih krilih, ki je božala njena lica in se nežno poigravala z Bojinimi lasmi; rjovenje je postajalo vedno jačje, potem je naenkrat prenehalo in takoj nato začelo znova, samo da je postalo še silnejše. Helen je spoznala, da je bil to šum bližajočega se viharja. Skoroda ni mogla več odpirati svojih trepalnic, vedela pa je, ako jih enkrat zaklopi, da se bo tisti hip

pogreznila v spanje; toda hotela je poslušati vihar, ki je razsajal v kronah borovcev.

Par mrzlih kapelj dežja je začutila na svojem obrazu in se zavedla, da ni imela strehe nad glavo, ki bi jo branila pred navarnimi silami. Potem je udaril v nos duh po ožganem lesu. Spomnila se je otroških let, ko je, igraje se s svojim malim bratom, sežigala veje in listje. Spomin ji je obledel. Rjovenje, ki se je zdelo sprva neskočno daleč, se je javilo nekje zadaj v gozdu in se naglo bližalo, silnejše in silnejše. Kot narasla reka se je razlilo nad taboriščem. Helen se je začudila in prestrašila. Kako divji, nerazumljivi in jak je bil ta vihar! Primerjala je njegovo približevanje s korakom armade. In potem je rjovenje napolnilo ves gozd, dasi je še vedno ostalo nekeje v ozadju za Heleninim hrbtom. Niti igla na drevesu ni trepetala v siju tabornega ognja. Toda zrak se je zdel kot da bi ga bila stiskala strašna sila. Rjovenje se je stopnjevalo, toda to ni bilo več rjovenje, to je bil grom, ki ga povzroči zagon razburkanega morja, ki preplavi kopno. Bo se je prebudila in se vsa preplašena stisnila k Helen. Vrtinčast vihar je tulil nad njimi, da je šlo skozi ušesa. Helen je čutila, kako je privzdigovalo sedlo pod njeno glavo. Velikanski borovec se je stresal v koreninah. Silovita jeza viharja je divjala v vrhovih dreves; samo trenutek, ki pa se je zdel neskončno dolg, je gospodaril vihar s svojo strašno silo nad gozdom. Potem se je lomastenje spremenilo v rjovenje, ki se je širilo naprej in naprej, se vedno bolj oddaljevalo, pojemale se izprevržlo v globokeje in vedno tišje ječanje, dokler ni zamrlo v daljavi.

(Dalje prihodnjič.)

Iz naših krajev

HRASTNIK

Trboveljska elektrarna ogroža posestnike. Odkar je začela TPD obratovati v svoji prenovljeni elektrarni s premogovnim prahom, trpijo škodo od saj iz dimnikov elektrarne tudi posestva v Hrastniku. Saje se vlegajo na drevesa ter uničujejo vso kulturo po njivah in sadonosnikih. Prišla je sicer to ugotovljeno kulture gledat neka komisija iz Zagreba, ki je priznala, da se dela posestnikom škoda, toda kljub pritožbam prizadejih »Trboveljska« ne plača ničesar. Obratovodja je sicer najprej obljubil, da bo TPD vse poravnala, a končno je izjavil, da ne more ničesar ukreniti. Zato so se nedavno štirje posestniki podali v Ljubljano h generalnemu ravnatelju, kjer so se pa ravnotako izmikali plačilu, češ, da ne delajo tako velike škode. Hrastniška dolina že itak leži tako nesrečno, da manjka prebivalcem sonca, ki je glavni vir življenja, razen tega jih nadleguje prah iz cementarne, smrad iz kemične tovarne, sedaj pa še prašenje iz Trboveljske elektrarne. Mnenja smo, da bi morala tukaj uradoma poseči vmes upravna kot obrtna oblast in napraviti red v zaščito vsega prebivalstva. Ne smemo vendar prepuščati nepremožnih ljudi negotovi usodi, da bi se sami spuščali za svoje pravice v pravdo z inozemskimi milijonarji, ko gre vendar za zdravje vsega prebivalstva.

KRANJ

10 odst. povišanje mezd v tekstilnih tovarnah ne velja v slučajih § 219, 220 in 221 obrtnega zakona. Kakor znano, je Zveza industrialcev predlagala svojim članom, da vsled nastale druginje povišajo mezde delavcem in nameščencem za 10 odst. Vendar pa se ta povišek smatra kot druginjska doklada, kar po mnenju Zveze ne velja v slučajih § 219, 220 in 221 o. z. To tolmačenje so sedaj razglasila tudi podjetja, vsled česar je nastalo med delavci zanimanje, kaj navedeni paragrafi obrtnega zakona pomenijo. — Ta nevednost je med delavci čisto odveč, če vemo, da se je v »Cankarjevem domu« pravkar zaključil zaupniški tečaj, na katerem se je razlagalo tudi navedene paragrafe obrtnega zakona. Delavstvo ima v tem primeru tudi viden dokaz, kako se Zveza industrialcev prizadeva, da te paragrafe obrtnega zakona postopoma ali odpravi. Na drugi strani pa je treba vedeti, da 10 odst. povišanje mezd ne odgovarja 30 odst. podražitvi življenjskih potrebščin. Ta »miloščina« je dana delavstvu z namenom, da bi delavstvo samo ne zahtevalo in se ne spustilo v boj za izboljšanje položaja oprto na svobodno strokovno organizacijo. Upamo pa, da se bo delavstvo počasi le zavedlo, da je le potom strokovne organizacije mogoče zboljšati razmere v podjetjih ter si priboriti mezdo, ki bo odgovarjala eksistenčnemu minimumu.

Plesna šola »Vzajemnosti« se prične v nedeljo 3. decembra s pričetkom ob 18. uri v »Cankarjevem domu«. Kdor se še ni prijavil, se lahko prijavi tega dne pred pričetkom plesnih vaj. Plesna šola se prireja samo za člane »Vzajemnosti«. Kdor še ni član, pa bi se plesnih vaj rad udeleževal, se lahko ob tej priliki pri društvu včlani ter s tem postane polnopraven član »Vzajemnosti«. Plesno šolo bo vodil g. Mayr Metod; na pianino pa bo igral g. Eriavec, pevovodja pevskega zbora »Vzajemnosti«.

Naši diletanti na delu. Kmečka burka v 3. dejanjih »Maksela«, ki so jo uprizorili naši diletanti v nedeljo, dne 19. nov. in ponovili 26. nov., je zelo lepo uspela, za kar se imamo hvaljati našemu vztrajnemu režiserju in dobremu igralcu s. Maru, ki je kot igralec v tej burki pokazal, da tiči v njem res dober, zdrav humor. Igal je vlogo Matasovanega Naceta z vso prepričevalnostjo in že prirojenjo šegavostjo tako, da je izzval salve smeha. Ne smemo pa pozabiti Zupana, Katerca, Orehka, Marličko, Žanovega Lojzeta, oba orožnika, Mino in posebno še Joželjna, kot pastirja. Prav je, da je »Vzajemnost« uprizorila to veseligr, saj je v današnjih težkih časih potrebno, da se vsaj za nekaj ur pošteno razvedrimo. Seveda bo potrebno, da se naši igralci pripravijo še na kakšno resnejšo uprizoritev. Upamo, da bodo člani in članice »Vzajemnosti« pokazali še marsikaj lepega v tej sezoni, če bodo s svojim kulturnim delom tako vneto nadaljevali, kot so v zadnjih tednih. Ostalo delavstvo pa prosimo, da »Vzajemnost« vsestransko podpira. C. B.

Na »Ljudski univerzi« bo predaval v soboto, 2. decembra dr. Anton Slodniak o temi: »Oris novejšje poljske literature«. Predavanje se bo vršilo ob 20. uri v gimnaziji.

Dežurna služba zdravnikov OUZD v mesecu decembru bo razdeljena tako-le: Dne 1. dr. Bežek Josip; 3. dr. Herfort Joža; 8. dr. Pance Pavel; 10. dr. Vrbnjak Vinko; 17. dr. Bežek Josip; 24. dr. Bežek Josip; 25. dr. Herfort Joža; 26. dr. Pance Pavel; 31. dr. Vrbnjak Vinko.

Najlepše Miklavžovo darilo je ura, zlatina in srebrnina. — Dobite najceneje pri ŠEGRE-GUR DRAGO, urar, Kranj, Vidovdanska c. 15.

KOŠAKI PRI MARIBORU

Viničarsko zborovanje. V nedeljo, dne 10. decembra se bo vršilo s pričetkom ob 9. uri dop. v gostilni Žizek v Košakih važno viničarsko zborovanje, na katerem bo tolmačil s. dr. Reisman viničarsko uredbo. Zveza viničarjev in malih kočarjev poziva vse viničarje, da se tega zborovanja v čim večjem številu udeležijo. — Odbor.

All si že poravnal naročnino? Ako še ne, stori takoj svojo dolžnost!

LJUBLJANA

Ljubljanski župan je obljubil zvišanje prejemkov občinskih nameščencev. Na predlog v torek, da se občinskim uslužbencem ljubljanskim zaradi izrednih draginskih razmer zvišajo prejemki, je župan izjavil, da bo v kratkem občina pokrenila potrebne ukrepe.

MARIBOR

Zborovanje obratnih in organizacijskih zaupnikov

se bo vršilo v nedeljo, dne 3. decembra s točnim začetkom ob 9. uri dop. v »Delavski zbornici«, II. nadstropje.

Dnevni red je izredno važen. Soderžno pozivamo vse podružnice, da pošljejo svoje odbornike kakor tudi obratne zaupnike. Družnost!

K. M. O.

Miklavž — obdaritev otrok. Ta dan gotovo najbolj željno pričakujejo vsi otroci, pa bodisi, da so revnih ali bogatih staršev. V vojskujočih se državah bodo letos, kakor v svetovni vojni, otroci trepetali za svoje očete, ki se nahajajo na bojnih poljanah, ali morad že obkolavali mrtvega očeta, ki je padel.

Tudi pri nas bo letos med revnimi otroci delil Miklavž skromna darila, čeprav so izložebo trgovin polne lepih in primernih, pa tudi neprimernih daril za otroke, kakor tudi za odrasle. Z naraščanjem druginje bodo delavski roditelji primorani do skrajnosti omejiti obdaritev svoje dece, kajti mezda zadostuje dandanes komaj za najpotrebnejše življenjske potrebščine, ki so iz dneva v dan dražje. Kakor bo z obdaritvijo otrok za Miklavža tam, kjer starši že več mesecev zama prosiijo za delo, čeprav bi se oprijeli vsakršnega dela, samo da bi dobili vsaj skromen zaslužek in da bi mogli nabaviti vsaj najpotrebnejše za preživljanje svoje družine. Bolj, kakor katerikoli drug dan, se ob takih prilikah krči srce revnemu očetu in materi, ki ne more obdariti, četudi z najskromnejšimi darili, svojih otrok.

Meso v Mariboru in na Pobrežju. Meso v našem mestu je neopravičeno drago in stane dan 14 do 16 za kg. Da je to očitno preveč, nam najbolje dokazuje dejstvo, da je mogoče dobiti goveje in telečje meso na Pobrežju, torej v neposredni bližini mesta, po 10 do 12 za kg. Zakaj je meso v mestu tako drago?

Slanine primanjkuje. Nedavno smo čitali v listih, da v Jugoslaviji pridedimo tedensko od 10.000 do 12.000 prašičev sposobnih za zakoli. — Na podlagi te kalkulacije bi lahko izvozili mesečno prašičev v skupni težini 6 milijonov kilogramov, izvozimo pa samo 1 milijon kilogramov. Torej bi moralo biti pri nas prašičev na pretek, toda kaj opažamo? Slanine primanjkuje. Ljudje v našem mestu se takorekč postavljajo v prodajalnicah, istočasno pa se je cena slanin dvignila na dan 18 do 20, med tem ko se slanina izven Maribora prodaja še vedno po 12 do 16. Tudi problem, s katerim naj bi se bavil odbor za pobijanje druginje.

Akcijski odbor za ustanovitev samostojne demokratske stranke v Sloveniji. V Mariboru se je formiral akcijski odbor za ustanovitev slovenskega dela SDS. Tudi slovenski del SDS se izreka za brezkompromisno in načelno demokratično itd. Akcijski odbor tvorijo: dr. Maks Snuderl, odvetnik; Ciril Maver, lekarinar; Jože Berlič, tekst. tehnik; Jakob Perhavec, trgovec; dr. Krsto Cazafura, kemik; Rudolf Verdonik, kroj. mojster; Nikola Jurkovič, posestnik; Stanko Detela, ravnatelj; Drago Humek, mešč. šolski ravn. v p.; Radivoj Rehar, novinar; Brečko Miro, odvet. pripravnik; Josip Keluc, veterinar; Franc Borič, poslovodja.

Kam z umobolnimi na Studencu? Uprava umobolnice na Studencu pri Ljubljani je bila obveščena, da ne more računati z izdatnimi krediti pred novim proračunom, torej pred 1. aprilom 1940. Z majhnimi dotacijami, ki so poleg tega še docela negotove, pa umobolnici ni dosti pomagano. Vsak dan se lahko ponovi, da bo bolnica ostala brez mesa, moke in krompirja, kakor se je zgodilo pretekli teden, predno je minister za socialno politiko nakazal din 100.000 kredita. Za prvo silo si je bolnica pomagala z omejitvijo prehrane.

Upravi bolnišnice ne preostaja torej ničesar drugega, kot da zmanjša število bolnikov, ki so v njeni oskrbi. Kakor nam poročajo, je uprava obvestila že celo vrsto svojcev umobolnih, da bodo v kratkem dobili bolnika domov. Tako obvestilo je prejela tudi neka kmečka rodbina v okolici Maribora, ki ima na Studencu svojega sina. Sin je bil že v drugi poslan v umobolnico. Ko se je namreč z 18. leti vrnil od tam, je kmalu nato dobil napade in je v nekem takem trenutku mati le za las ušla, da je ni pobil s sekuro. Fant izgleda včasih čisto miren in se razgovarja, kot da mu ne bilo nič. Nenadoma pa ga popade besnost in takrat prične griziti okoli sebe. Nekoč je v nekem takem napadu nekomu skoro odgriznil roko v zapestju. Kaj naj počne nesrečna rodbina s takim blaznežem? Prej ali slej se bo nekaj zgodilo in bo mogoče cela vrsta ljudi plačala z življenjem, ker ni potrebnih kreditov za vzdrževanje umobolnice. To so res problemi, nad katerimi se je vredno zamisliti.

Oleptevalno društvo v Mariboru je imelo te dni svoj redni občni zbor, na katerem je bil ponovno izvoljen za predsednika društva g. dr. Lipold, ki že 15 let načeljuje temu društvu. Med mestno občino in društvom je bil dosežen sporazum glede podpor, tako da bo tudi v bodoče društvo moglo vršiti svoje naloge.

Goloba-pismožono je te dni ujel nek delavec na Pobrežju in ga izročil orožniški postaji.

Ceno mleku so zvišali v Ljubljani. Mlekarsko društvo za Ljubljano in okolico javlja, da se je 1. decembra zvišala cena mleku od din 2 na din 2,50, to je za 25 odst., ker se je podražila — krma, ki je že nad dva meseca v svislih.

Naraščanje druginje in nameščenci

Z ozirom na silno naraščanje druginje sklicuje »Zveza privatnih nameščencev Jugoslavije«, podružnica Maribor, zborovanje vseh privatnih nameščencev, ki se bo vršilo v torek, dne 5. decembra s pričetkom ob 20. uri v restavraciji »Novi svet«. Nameščenci in nameščence se v lastnem interesu pozivajo, da se tega zborovanja v čim večjem številu udeležijo.

Smrtna kosa. V četrtek, dne 30. novembra je po dolgem bolehanju preminul 58 letni Jernej Schmutz, višji železniški kontrolor v. p. Pogreb se bo vršil v soboto, dne 2. decembra ob pol 16. uri na pobreškem pokopališču.

Scherbaumova grobnica na starem mestnem pokopališču je bila zgrajena kot katakomba in ima 12 etaž, na katerih je prostora za 14 krst. V grobnici so bile 4 krste, iz katerih so sedaj okostja spravili v eno krsto in jo prepelali v novo grobnico družine Scherbaum na Radvanjskem pokopališču. Sploh kažejo nekatere grobnice na starem pokopališču, da so imovitejši sloji mnogo investirali za svoje grobove. Največ grobnic in krasnih nagrobnih spomenikov imajo na tem pokopališču seveda bogate nemške družine, ker se je pod bivšo Avstrijo le malo Slovencev povzpelo do blagostanja, ljudstvo pa je bilo ... in takrat še v mnogo večji meri trpelo in so si revnejše mogli kvečjemu nabaviti skromne lesene križe za na grob.

Kolesarite previdno! Nek kolesar je te dni na križišču Mlinske in Kneza Koclja ulice podrl na tla 4letnega Branka Vodelška, ki je pri padcu zadobil občutne poškodbe na glavi. Ta slučaj znova prikazuje, kako potrebno je, da tudi kolesarji previdno vozijo, zlasti na križiščih.

Spremembe v avtobusnem prometu Mestnih podjetij Maribor. Vsled izrednih razmer s 1. decembra 1939 v avtobusnem prometu sledeče spremembe: 1. Na progi Maribor—Sv. Peter, se ustavi promet do preklica; potniki na tej progi se lahko poslužujejo avtobusov na progi Maribor—Ljutomer. 2. Na progi Maribor—Pekre—Limbuš odpadejo vožnje ob sobotah iz Maribora ob 15. uri in s povratkom iz Limbuša ob 15.30 uri, ob nedeljah in cerkvenih praznikih pa ob 10. in 13. uri iz Maribora ter s povratkom iz Limbuša ob 10.30 in 13.30 uri. Vse ostale vožnje na tej progi ostanejo po veljavnem voznom redu. 3. Na progi Maribor—Celje se izenači voznina z voznimi cenami na ostalih progah avtobusnega prometa; spremembe so malenkostne in se ne tičejo vseh postaj. 4. Na mestnih progah se ukinejo prestopne vozovnice in zjutranji dinarski cenik; cena mesečnim legitimacijam se zviša za din 25 oziroma din 50. — Mestna podjetja Maribor so storila v svojih močeh vse, da vzdrže razen prednjih nebištevih sprememb avtobusni promet v dosedanjem obsegu in bodo skrbela tudi v naprej do skrajnih možnosti za redno obratovanje. Potniki pa se morajo pri vsem tem zavedati, da so v teh časih težave za redno avtobusni promet velike in da presojajo po tem vsak potreben ukrep.

Repertoar Narodnega gledališča. Petek, 1. decembra, ob 15. uri: »Veriga«. Brezplačna predstava za mestn reveže. Ob 20. uri: »Hlapec Jernej in njegova pravica«. Globoko znizane cene. Sobota, 2. decembra, ob 20. uri: »Lepa Vida«. Premiera.

V soboto premiera opere »Lepa Vida«, ki nastopi za Maribor vsa nova v svojem številnem in pestrem spremstvu pa tudi v narodnih nošah našega Primorja. Režija Vl. Skrbinka je poskrbela za primerno opremo. Prvo in zadnje dejanje nam slikovito predstavljata primorski Kras, drugo pa se vrši v Benetkah. K premieri pride tudi g. skladatelj, Risto Savin.

CELJE

15 odstotno povišanje mezd v Cinkarni

Upravni odbor Cinkarne je v sporazumu z delavskimi obratnimi zaupniki sklenil povišati mezde delavstvu za 15 odstotkov, počenši od 1. decembra. Cene cinkarniškim proizvodom so se pričele dvigati istočasno s cenami življenjskih potrebščin. Delavstvo se zahvaljuje upravnemu odboru in ravnateljstvu Cinkarne za uvidenost, ki sta jo pokazala, želi pa, da bi pri morebitnem nadaljnjem naraščanju druginje tudi nadaljnje povišanje mezd šlo gladko. Spričo dejstva, da je povišanje stopilo v veljavo šele s 1. decembrom, dočim je druginja naraščala že od septembra, pa pričakuje delavstvo, da bo ravnateljstvo to vsaj deloma upoštevalo pri izločilu božičnice.

Miklavžev večer »Vzajemnosti« bo danes v soboto s pričetkom ob 19.30 uri v dvorani »Delavske zbornice«. Lepo spored bo prijetno presenetil vse obiskovalce. Vabimo prijatelje in znanke, ki žele par ur razvedrila, da nas obiščejo. Za zabavo, humor in par lepih nastopov je preskrbljeno. Kdor bo zelo priden, bo dobil primerno darilo.

STUDENCI PRI MARIBORU

Miklavžev večer priredi podružnica I. del. kolesarskega osrednjega društva za dravsko banovino v soboto, dne 2. decembra v gostilni Mraz v Studencih. Začetek ob 19. uri, Pester spored. Darila sprejema gostilničar. Vstop prost. — Družnost!

Anketa za zvišanje plač za delavce in nameščence

se bo vršila dne 5. decembra pri banki upravi v Ljubljani.

MEŽICA

Mežiška dolina in njen socialni položaj. — Živimo v času, ko je treba pokazati ožje medsebojno delovanje v našem delavskem pokretu, ne pa gledati, kako se godi krivica delovnemu človeku. So ljudje, ki se zavedajo, kaj je pravo smoteno delo, kljub temu, da pridejo domov od dela vsi zmučeni, zbiti, pa še pridejo pogledat v delavske vrste, prisostvujejo vsem poučnim predavanjem, delavskim prireditvam itd. Imamo pa ljudi v delavskih vrstah, ki so sposobni, da bi bili funkcionarji v delavskem pokretu, pa se branijo, izogibljejo, izgovarjajo, da nimajo časa za to ali ono delo v pokretu. Drugi zopet jih sprejmejo, toda naslednji dan pozovejo namestnika, s pripombo, da nimajo časa. Drugim je spet ljubša lovska strast, kakor pravo smotno delo v pokretu. Spet imamo ljudi, ki so si takorekoč pritrkali od ust težko prislužen denar, da so si mogli nabaviti motorna kolesa, da se v prostem času odpeljejo kam drugam, namesto, da bi sodelovali v kulturni organizaciji, pri dramatikah itd. Nadalje imamo par takih, ki so se popolnoma odtujili delavskemu pokretu, kljub temu, da so odvisni od delavstva, odnosno jim je delavstvo pripomoglo, da imajo boljši kruh. Ti se sploh ne zavedajo več, da spadajo še kljub temu med delavstvo, ker so vendarle delavci. Nimamo nič proti temu, ako se delavec posveti športu ali, da ga vleče lovska strast v gozd. Uživa naravo, ker je lepa in zdrava. Samo, da bi te vlekle v delavski pokret tudi zdrava pamet in dobrobit za delavski razred. Pa je baš nareče, kadar takega človeka kliče dolžnost, da bi kot delavec prišel pogledat v delavske vrste in prisostvoval kakšnim poučnim predavanjem, ki so zanj ravno tako poučna, kakor za vse druge, kljub temu da je že zadosti učen, ga ni. Delavec, kuj si svojo usodo sam, s tem, da pristopiš tja, kjer se sreča kuj. To je h skupnosti, odnosno da skupno položiš svojo zavest na oltar socialne pravičnosti in aktivno posežeš v delavsko gibanje, ker je še mnogo socialnih vprašanj treba rešiti. Zlasti pa naj ima sleherni delavec-rudar naročen svoj delavski časopis »Delavska Politika«, katera mu koristi s svojim podukom in »Delavskim pravnim svetovalcem«, kateri ti je kot naročniku »Delavske Politike« brezplačno na razpolago. »Delavska Politika« izhaja tedensko trikrat in stane mesečno samo 10 dinarjev. Ta znesek za trikratno izdajo na teden ni pretiran. Pristopajte še vi k armadi naročnikov »Delavske Politike« in darujte za tiskovni sklad. V današnjem času in ob izkušnjah, ki jih posredno ali neposredno doživljamo, je odveč pojasnjevati in razlagati potrebo boja za socialno pravičnost. Stori svojo dolžnost! Vsak naj brez premisleka pristopa v naše delavsko gibanje, v boj za socialne pravice, v boj za demokracijo! Družnost! — Rudar.

ČRNA PRI PREVALJAH

»Vsak je sam svoje sreče kovač«. Dogodki zadnjih tednov po svetu so občutno izpremenili tok življenja ter gospodarstva pri nas v državi in katastrofalno prizadeli predvsem nižji sloj, to je kmečkega in industrijskega delavca. Povsod čuješ tarnanje nad tem in onim, nad druginjo, ki narašča, ... Vprašajmo se, kaj je temu vzrok; ne samo pri nas, temveč tudi drugje? Predvsem »nevednost«. Zakaj? Povemo odkrito. Ni dovolj, da veš, v katero, bodisi kulturno ali drugo organizacijo spadaš, da si somišljenik, ampak je tudi potreba, da vsak sodrug, delavec in delavka ve, kam naj da svoj težko prislužen denar. To pa je — v svojo delavsko konzumno zadrugo, katera ti bo to, ako boš nien vztrajen in dober član, stotero poplačala v sedmero suhih letih. Če pa pusti delavstvo, da njegova lastna zadruga životari — potem boš životaril tudi ti, ker tišti, ki ti prodaja za lastni dobiček, ne gleda na tebe. Tistim pa, ki jim je težko da bi za pobijanje nevednosti žrtvovali mesečno din 10 za »Delavsko Politiko«, svetujemo, da se nanjo naroče, da spoznajo, da so na krivi poti. Svarimo pa pred raznimi takimi ljudmi, ki namenoma hujskajo proti zadrugi in hočejo napeljati vodo na svoj mlin, kajti tisti so vedno ob strani in čakajo na to, da bi se okoristili. Sedanji čas ni primeren za prazno besedičenje in da bi radi slabih razmer zvrčali krivdo na posameznika. Strnite se v svoji močni kulturni organizaciji, oklenite se svoje gospodarske organizacije z ljubeznijo, kakor do samega sebe in vidni uspehi ne bodo izostali. Delavstvo v pri nas tudi drugod, more rešiti le njegova lastna sila in moč ter vera v socializem in pravično razdelitev vseh zemeljskih dobrin, kar pa bo doseženo le tedaj, če bodo vse raztresene moči združene in sposobne braniti svoje pravice povsod in pred vsakim. Proč pa z vsakim slepomišljenjem. Čas beži, vojna uničuje dobrine, ki jih je ustvarila stoletna kultura in zopet si sužnji brezvestnih spekulantov. Delavstvo! Popravi, kar si po nevednem opustil kot posameznik. Združi se v svojih kulturnih, strokovnih organizacijah, ustvari si svoje gospodarstvo v močni gospodarski organizaciji po vzgledu sovernih držav, da boš neodvisen in svobodan član človeške družbe. Zastavi vse sile, da dvigneš svoje kulturne in gospodarske organizacije na najvišjo stopnjo. V vseh nas je moč, ki bo združena premagala vse zatreke, ki se nam stavijo na pot. Proč z mrtvilo! Na delo za osvoboditev delavstva, toda v prvi vrsti za njegovo gospodarsko osamosvojitve. I. G.

Če hočete biti v resnici dobro in poceni oblečeni, kupite

v češkem magazinu pri glavni policiji

kjer dobite največjo izbiro češkega in angleškega blaga za damske in moške plašče, obleke, kostume, hubertuse, financarske, oficirske in železn. uniforme
Velika odprodaja ostankov. Krojaške potrebščine!

PTUJ

Delavstvo in draginja

Da se ponekod zvišujejo prejemki nameščencev in delavcev, smo čitali, a nič se ne čuje, da bi se kaj podobnega zgodilo tudi pri nas, dasi so se tu cene nekaterim življenjskim potrebščinam zvišale še bolj kot drugod. Pri kruhu, kateremu je bila cena, kakor smo že poročali — že prej previsoka, zaznamuje novo zvišanje cene oz. znižanje teže, ker imamo vpeljan nesrečni komadni sistem, ter je kruh za okrog 1 din pri kg predrag. Drugo pecivo pa ima itak ves čas ceno in težo kot pred leti, ko je stala moka kg din 6. Zakon in naredbi o pobijanju draginje imamo, menda tudi odbor, treba le ukrepov, ki bi zaščitili konsumenta. Tudi mestni delavci, ki imajo sicer kolektivno pogodbo in uslužbenci, kateri še vedno nimajo pragmatike, upravičeno žele regulacije prejemkov enako kot drugi privatni nameščenci v raznih podjetjih.

Eden v imenu mnogih.

RADVANJE

RADVANJE PRI MARIBORU

Tukajšnja »Vzajemnost« priredi v nedeljo, dne 3. dec. t. l. s pričetkom ob pol 4. uri popoldne v gostilni Lovše (poprej pri »Lipi«) družabno prireditev. Na sporedu so recitacije: Oton Zupančič: Glad; Tone Seliskar: Sedmorojenčki; Oton Zupančič: Otroci molijo. »Čudež pustinja« (enodejanka, gostuje »Vzajemnost« iz Maribora). Svira tudi mandolinski orkester mariborske »Vzajemnosti«.

RIMSKE TOPLICE

Kot prostovoljec je odšel v Nemčijo znani lastnik Rimskih toplih Ullich. Njegova žena je odšla z njim in se prijavila kot sestra strežnica. Upravo topline je izročil Ullich posebnemu upravitelju, Ullich je znan našemu delavstvu iz procesov, ki jih je imel s svojimi nameščenci radi plačila nadur in drugih zakonitih prejemkov.

ARCLIN PRI VOJNIKU

Požrtvovalnost delavstva. Pogreba Josipa Vrečkota, delavca iz kemične tovarne v Celju, se je udeležilo tudi delavstvo iz omenjene tovarne in mu položilo na grob lep venec, iz lastnih sredstev pa je zbralo za prvo pomoč užaloščeni vdovi din 872, za kar mu gre vse priznanje, saj je najvišja plača v tej tovarni komaj din 32 na dan. Poglejmo pa sedaj tale primer: V neki tovarni je neka kategorija delavcev, ki zaslužijo na dan po din 75. — je bil podpora potreben njih sodelavec F. R., je nek mlajši delavec uvedel nabiralno akcijo za prvo pomoč ženi in malim otročičem vpoklicanega. Bilo pa je takrat ravno 15. tega v mesecu. Ko je delavec poprosil pri sodelavcih, ki pripadajo omenjeni kategoriji, je dobil odgovor, da naj se zgleda na prvega prihodnjega meseca. Ko pa je prišel prvi, so rekli, naj pride pobirat 15. tega. Ko pa dotični, ki je začel nabiralno akcijo, ni odjenjal, ga je eden izmed teh nadpolnih nahrulih, češ: »Kaj tebe to briga, zato smo mi tukaj, da bomo odločali, kdaj se bo pobiralo!« Sedaj pa primerjamo kako so se obnašali sodrugi v kemični tovarni in kako ti dobro plačani delavci. V gostilnah je lažje govoriti o solidarnosti, kaj ne?

Bivši nemški cesar Viljem pojde na Norveško, ker bi Nizozemci v primeru nemške nevarnosti poplavalili tudi grad Doorn, kjer sedaj biva.

»Klavnica«, registr. zadruga z o. z. v Guštanju vabi na svojo

REDNO LETNO SKUPŠČINO,

ki se vrši v nedeljo, dne 10. decembra 1939 ob 9. uri popoldne v sobi pri Hladiju v Guštanju.

Dnevni red:

1. Čitanje zapisnika zadnje skupščine;
2. poročilo upravnega in nadzornega odbora o poslovanju zadruga v letu 1938;
3. odobritev računskega zaključka za l. 1938;
4. volitev upravnega in nadzornega odbora;
5. sprejem novih pravil v smislu zakona o gospodarskih združenjih z dne 11. sept. 1937;
6. slučajnosti.

Priporočila: V smislu člena 31 zadruginih pravil je skupščina sklepna, ako je navzoč ali zastopan najmanj deseti del vseh združnikov. Ako ob danem času ni toliko združnikov zbranih, se vrši čez pol ure druga skupščina z istim dnevnim redom in je sklepna ob vsakem številu navzočih združnikov.

Guštanj, dne 30. novembra 1939.

Upravni odbor.

Mako perilo, pižame, kravate

nudi najceneje

K. TKALEC - MARIBOR
GOSPOSKA ULICA 32

Ivan Kravos
Maribor, Aleksandrova cesta 13
priporočila: ročne torbice, aktovke, denarnice, nahrbtnike itd. kot zelo praktična

Miklavževa darila

Iz Češke

Celi imajo še vedno svojo organizacijo ali zajednico, ki ima nad 2.200.000 članov. Ta organizacija združuje vse Čehe, deluje kulturno in se vzdržuje vsakršnih akcij, ki bi se lahko smatrale za izzivalne.

Dijaki si smejo odnesti obleko. (Č. T. K.) Vlada Protektorata javlja, da si smejo dijaki ali njihovi sorodniki iz dijaških domov, ki so zaprti, odnesti obleko in druge predmete. Upravičenci se morajo poprej javiti na policiji. Kakor smo javili, je namreč vlada rajha radi dijaških demonstracij, zaprla češke visoke šole za tri leta.

S. Fr. Soukup zblaznel? »Češkoslovaški vestnik« poroča, da se je bivšemu predsedniku bivšega češkoslovaškega senata Františku Soukupu po dvamesečnem zaporu omračil um. Vseled tega ga tudi ne morejo izpustiti iz temnice.

Pretepen polkovnik. V Pragi so neznanci na ulici napadli in pretepli češkega polkovnika Moravca, bivšega čl. vojaškega pisatelja. — Policija domneva, da so ga pretepli Čehi, ker je v praškem radiu zadnji čas zagovarjal prijateljsko sodelovanje med Čehi in Nemci.

Tudi v decembru 1 jajce na teden. Č. T. K. Javlja, da si smejo kupiti lastniki dobavnih listkov za živila b1, b2 in b4 o času od 27. novembra do 24. decembra t. l. po eno jajce in le na odrezek b3 tri jajca.

Francija za Čehe in Slovahe. Vlada Francoske republike je priznala »Češkoslovaški Narodni odbor« kot uradno reprezentacijo Čehoslovakov, ki je bila te dni ustanovljena v Parizu.

Upepeljevanje mrličev na Češkem. Češko društvo za upeljevanje mrličev »Krematorium« v Pragi izvršuje sedaj upeljevanje v krematorijih sledečih mest: Praga, Pardubice, Nymburk, Moravska Ostrava, Češke Budjeiovice, Plzen, Brno, Olomouc in Semily. V teh krajih je bilo septembra upeljenih 411 umrlih, v oktobru 487, od januarja 1939 naprej 4847 in skupno od otvoritve krematorijev po prevratu 65.439 umrlih.

Književnost

»Miklavž« naj pomaga bolnim revežem. — Pisanica »Modri Janko«, ki jo je založila »Protituberkulozna zveza« v Ljubljani, nazorno predločuje šolski deci nevarnost okuženja z jetiko in način, kako se je mogoče tej nevarnosti izogniti. Opozarjamo vse starše, ki imajo šoloobvezne otroke, da nabavijo zanje to slikanico, ki jim bo poleg vsega razvedrila v vezani besedi in v posrečenih slikah zbudila smisel za borbo proti jetiki. Pisanica je na razpolago v vseh knjigarnah in v pisarni Protituberkulozne zveze (poslopje šolske poliklinike, Aškerčeva cesta) za ceno 20 din. Čisti dobiček je namenjen najrevnejšim jetičnim bolnikom.

Razpis

Občina Koroška Bela, okraj radovljiški, razpisuje pragmatično mesto občinskega pomožnega tajnika.

Solska izobrazba: 8 razredov srednje ali njej enake strokovne šole z zaključnim izpitom.

Svojerodno pisane in pravilno kolkovane prošnje, opremljene z listinami po čl. 7. in 8. Uredbe o obč. uslužbencih ex 1936, je vložiti v roku 15 dni po objavi tega razpisa v »Službenem listu« pri tej občini.

Uprava občine Koroška Bela, dne 29. novembra 1939.

Iz lastne pletarne

Mako spodnje perilo za otroke, moške in dame, jopice, krasne obleke tudi po meri, rokavice, nogavice, kapce najcenejše pri

„Luna“ Maribor
s a m o Glavni trg 24

Miklavževa darila

velika izbira, najugodnejše pri

JAKOB LAH
MARIBOR

Glavni trg šte. 2

Kraj zaposlitve polirja ustvarja pristojnost sodišča za stavbenika

(Odločba okrožnega sodišča v Ljubljani in Stola sedmorice.)

Pred okrajnim sodiščem v Kranju je tožil stavbinski delavec, zaposlen pri gradnji stavbe Pokojninskega zavoda, ljubljanskega stavbenika na plačilo mezde. Stavbenik je ugovarjal nepristojnost sodišča, češ, da ima v Kranju samo svojega polirja, drugače pa je njegovo podjetje s pisarnami vred v Ljubljani, ter bi ga moral delavec zato v Ljubljani tožiti. Sodišče v Kranju je ugovoru ugodilo in tožbo zavrnilo radi nepristojnosti sodišča, ker je imel stavbenik v Kranju samo polirja, ne pa osebe, ki bi bila pooblaščen sklepiti v njegovem imenu in vse za njegovo podjetje običajne pravne posle, ne pa le določeno vrsto pravnih poslov.

Okrožno sodišče

v Ljubljani je ugodilo rekurzu delavca in izreklo, da je za reševanje spora pristojno okrajno sodišče v Kranju iz sledečih razlogov:

»Pritrditi je pravnemu naziranju prvega sodnika, da je pod staniščem (bivališčem) v smislu 2 odstavka §a 84 c. p. p. razumeti tisto poslovanje podjetnika, kjer se vrši vsaj sorazmerni del njegove gospodarske ali tehnične delavnosti. Ravno v pričujočem primeru pa se je to zgodilo. Saj je prvi sodnik sam ugotovil, da se je na stavbi P. Z., ki jo gradi toženec v Kranju, nahajal njegov polir, ki ima tam v baraki pisarno, sprejema in odpušča delavce, v Kranju se torej vrši krog samostojnih pravnih odnosov, ki so nezavisni od sedeža toženčevega podjetja v Ljubljani. Zato bo pač upravičeno reči, da je tam toženčevo stanišče, dočim se vse ostalo tehnično in ad-

ministrativno poslovanje vrši v Ljubljani. Za pojem stanišča ni potreben neposreden in samostojen poslovni obrat, temveč že zadostuje, da se tam vrši gotovo število samostojnih pravnih odnošajev. Ker pa se je v predmetnem primeru to zgodilo — tožnik je bil najet v Kranju — je osnovana pristojnost pozvane sodišča za vloževano mezdo po §u 84-2 c. p. p. (Pl. 915-395).

Stol sedmorice, kot Vrhovno sodišče

je z odločbo Ut 305-39 ta sklep okrožnega kot rekurznega sodišča potrdil z razlogi:

»Prav poudarja pobijani sklep, da vrši toženec v Kranju krog samostojnih pravnih odnosov, nezavisnih od sedeža v Ljubljani s tem, da po polirju, ki se nahaja na stavbi, ki jo gradi toženec v Kranju in ima tam pisarno v baraki, sprejema in odpušča delavce na tej stavbi in da za pojem stanišča ni treba neposrednega in samostojnega običajnega poslovanja obrata, ampak da zadostuje že vršenje gotovega števila samostojnih pravnih odnošajev za ta obrat.«

Za stavbinsko in ostalo delavstvo v podobnih slučajih je ta najnovejša odločba vrhovnega sodišča velike važnosti, ker olajšuje delavstvu uveljavljanje njegovih pravic napram podjetnikom, ki dostikrat prevzemajo dela v oddaljenih, tujih krajih. Delavec torej lahko podjetnika toži za svojo mezdo pred sodiščem, v katerega okolišju se je delo vršilo, ne glede na to, je li je stanovanje ali sedež podjetja v okolišju dotičnega sodišča ali ne.

Delavski pravni svetovalec

Občinska podpora (Hrastnik)

Vprašanje: Za nekaj časa je bila moje- mu očetu odvzeta sirotinska občinska podpora ter sem moral deloma vzdrževati očeta s svojim zaslužkom. Ali imam pravico zahtevati povračilo teh izdatkov od pristojne občine?

Odgovor: Občina izdaja sirotinske občinske podpore po svojem prostem prevdar- ku, kot smatra to za potrebno in primerno. V tem je ravnanje občinske uprave svobodno ter je vezano le na navodila nadrejenih upravnih oblasti ter zakonitih predpisov. Zato ne morete od občinske uprave zahtevati povračila navedenih prispevkov za očetovo vzdrževanje. Tozadevna pravdna pot je izključena, ker ste po obč. državljskem zakoniku dolžni kot sin vzdrževati svojega očeta, ki je v potrebi.

Parcelacija (Celje)

Vprašanje: Dovoljena mi je bila parcelacija zemljišča, ki sem ga primoran deloma prodati, zato ker nimam drugih sredstev za življenje. Parcelacija mi je bila dovoljena nepogojno in tudi nisem takrat prevzel nikakih obvez. Sedaj pa mi naenkrat nekatere stranke pravijo, da bom moral odstopiti del sveta brezplačno za ceno. Ali je temu res tako?

Odgovor: Ako Vam je bila parcelacija že pravomočno odobrena, ne bo moglo gradbeno oblastvo naknadno zahtevati od Vas, da bi kak svet odstopili brezplačno, ampak bo kvečjemu lahko doseglo razlastitev Vašega sveta proti primerni odškodnini, v kolikor ne bi bilo mogoče doseči sporazumne prodaje.

Kmečka zaščita (Štore)

Vprašanje: Radi posojila sem bil obsojen na plačilo din 30.000. Ali mi gre pravica do kmečke zaščite?

Odgovor: Kmečka zaščita velja le za kmete, katerih svojstvo potrdi pristojna občina ter so njihovi dolgovi nastali pred dnem 20. aprila 1932. Da uživajo kmečko zaščito po uredbi o likvidaciji kmečkih dolgov, morajo biti kmetje tako v času zadolžitve, kakor tudi na dan, ko je ta uredba stopila v veljavo, to je dne 26. septembra 1936. Za kmeta pa more veljati le dotična oseba, ki ji je kmetijstvo glavni poklic, ki obdeluje zemljo sama ali s člani svoje rodbine ter le izjemoma z najeti- mi delovnimi močmi. Kmetijstvo ji mora do- našati pretežni del njenih dohodkov.

Odplačila na dolg v trgovini (Radvanje)

Vprašanje: V trgovini sem se zadolžil ter sem se s trgovcem dogovoril na obročno odplačilo tega dolga. Sedaj me pa trgovec toži kljub temu, da sem obroke redno plačeval. Storil je to nablž radi tega, ker sem se prestavil k drugemu trgovcu. Kaj lahko ugovarjam v tožbi?

Odgovor: Če ste se dogovorili na obročno odplačilo svojega dolga v trgovini, je trgovec na ta dogovor še vedno vezan, če Vi izpolnjujete vse pogoje iz poravnave, t. j. če redno odplačujete dospele obroke. Na sodišču pri razpravi navajajte, da trgovec ni upravičen k tožbi, ker sta se glede dolga že poravnala na obročna odplačila ter navedite priče in dokazila (listine), s katerimi boste lahko to potrdili. Navajajte tudi, da ste obroke redno odplačevali in da niste dali povoda k tožbi.

Damske plašče

volno, ročna dela, perilo, obleke, klobuke itd. nudi ugodno nova modna trgovina

Lama

Maribor, Jurčičeva 4

Splošno konzumno društvo POSAVJE

v ZAGORJU ob Savi r. z. z o. z.

Prodaja svojim članom v prodajalnah Zagorje in Loke vedno sveže in prvovrstno blago po najnižjih dnevnih cenah. Član zadruga lahko postane vsak, ki plača Din 250 vpisnine in Din 50 — deleža. — Pristopajte k zadrugi, ki bo postala tudi Vaša last in od katere imate le dobiček!